

ỨNG DỤNG TRÍ TUỆ NHÂN TẠO TRONG GIẢNG DẠY PHÁP LUẬT CHO SINH VIÊN ĐÁP ỨNG YÊU CẦU PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC TƯ DUY PHÁP LÝ

Đặng Phương Hà
Trường Cao đẳng Sơn La

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục và sự phát triển mạnh mẽ của trí tuệ nhân tạo (AI), hoạt động giảng dạy pháp luật tại các cơ sở giáo dục đại học đang đứng trước yêu cầu đổi mới cả về nội dung, phương pháp và công cụ tổ chức dạy học. Không chỉ hỗ trợ tự động hóa các công việc kỹ thuật như xây dựng học liệu, tạo câu hỏi hay đánh giá kết quả học tập, AI còn mở ra khả năng tổ chức môi trường học tập thông minh, trong đó người học được tiếp cận các tình huống pháp lý đa dạng, nhận phản hồi tức thời và được hỗ trợ phát triển năng lực tư duy pháp lý một cách có hệ thống. Bài viết tập trung làm rõ cơ sở lý luận về AI và năng lực tư duy pháp lý, phân tích những cơ hội và thách thức khi ứng dụng AI trong giảng dạy pháp luật cho sinh viên, đồng thời đánh giá thực trạng triển khai tại các cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam. Trên cơ sở đó, bài viết đề xuất một số giải pháp nhằm khai thác hiệu quả AI để nâng cao chất lượng giảng dạy pháp luật, góp phần hình thành ở sinh viên khả năng phân tích, lập luận, giải thích và vận dụng pháp luật trong thực tiễn.

Từ khóa: Trí tuệ nhân tạo; giảng dạy pháp luật; tư duy pháp lý; giáo dục đại học.

APPLICATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LEGAL EDUCATION FOR STUDENTS TO MEET THE REQUIREMENTS OF DEVELOPING LEGAL REASONING CAPACITY

Abstract: In the context of digital transformation in education and the rapid advancement of Artificial Intelligence, legal education at higher education institutions is facing an urgent need to innovate in terms of content, pedagogy, and instructional tools. Beyond automating technical tasks such as developing learning materials, generating assessment items, and evaluating student performance, AI offers new possibilities for creating intelligent learning environments in which students are exposed to diverse legal scenarios, receive immediate feedback, and are systematically supported in developing legal reasoning capacity. This article clarifies the theoretical foundations of AI and legal reasoning capacity, analyzes the opportunities and challenges associated with the application of AI in teaching law to students, and examines the current state of implementation in Vietnamese higher education institutions. Based on these analyses, the article proposes several solutions to effectively leverage AI to improve the quality of legal education, thereby enhancing students' ability to analyze, reason, interpret, and apply legal norms in practical contexts.

Keywords: Artificial intelligence; AI; legal education; legal reasoning; higher education.

Nhận bài: 21/03/2026

Phản biện: 18/04/2026

Duyệt đăng: 22/04/2026

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Trong bối cảnh Cuộc Cách mạng công nghiệp lần thứ tư và chuyển đổi số diễn ra mạnh mẽ, AI đang trở thành công nghệ nền tảng tác động sâu sắc đến giáo dục đại học. Với khả năng xử lý dữ liệu, tạo sinh nội dung và tương tác bằng ngôn ngữ tự nhiên, AI không chỉ hỗ trợ tự động hóa nhiều công việc chuyên môn mà còn mở ra các phương thức dạy học thông minh, thích ứng và cá nhân hóa. UNESCO khẳng định AI có tiềm năng nâng cao chất lượng giáo dục, mở rộng khả năng tiếp cận tri thức và thúc đẩy mô hình học tập lấy người học làm trung tâm. Giảng dạy pháp luật trong các trường đại học có mục tiêu không chỉ truyền đạt các quy định pháp luật mà còn phát triển cho sinh viên năng lực tư duy pháp lý, bao gồm khả năng nhận diện vấn đề, phân tích tình huống, giải thích quy phạm, lập luận và vận dụng pháp luật vào thực tiễn. Đây là năng lực cốt lõi quyết định chất lượng học tập và khả năng giải quyết các vấn đề pháp lý sau khi tốt nghiệp.

Tuy nhiên, thực tiễn giảng dạy pháp luật hiện nay ở nhiều cơ sở giáo dục đại học vẫn thiên về truyền thụ kiến thức và ghi nhớ điều luật, trong khi các hoạt động rèn luyện kỹ năng phân tích và lập luận pháp lý còn hạn chế. Sự phát triển của AI mở ra khả năng khắc phục hạn chế này thông qua việc hỗ trợ xây dựng tình huống pháp lý, thiết kế học liệu tương tác, cung cấp phản hồi tức thời và cá nhân hóa quá trình học tập. Qua đó, AI có thể trở thành công cụ hiệu quả trong việc phát triển tư duy pháp lý cho sinh viên. Bên cạnh những tiềm năng đó, việc ứng dụng AI cũng đặt ra các vấn đề về độ chính xác của thông tin, đạo đức học thuật và trách nhiệm kiểm chứng của giảng viên. Xuất phát từ yêu cầu này, bài viết tập trung làm rõ cơ sở lý luận, phân tích cơ hội và thách thức, đồng thời đề xuất các giải pháp nhằm ứng dụng hiệu quả AI trong giảng dạy pháp luật cho sinh viên, đáp ứng yêu cầu phát triển năng lực tư duy pháp lý trong bối cảnh chuyển đổi số.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Cơ sở lý luận về ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giảng dạy pháp luật cho sinh viên

2.1.1. Khái niệm trí tuệ nhân tạo và đặc trưng của trí tuệ nhân tạo tạo sinh trong giáo dục

Trí tuệ nhân tạo là lĩnh vực của Khoa học máy tính nhằm xây dựng các hệ thống có khả năng thực hiện những nhiệm vụ vốn đòi hỏi trí tuệ con người như học hỏi, suy luận, nhận diện và tạo sinh nội dung. Sự phát triển của AI tạo sinh, đặc biệt là các mô hình ngôn ngữ lớn, cho phép máy tính xử lý văn bản, đối thoại bằng ngôn ngữ tự nhiên và tạo ra nội dung mới theo ngữ cảnh. Trong giáo dục, AI hỗ trợ thiết kế học liệu, xây dựng câu hỏi, cung cấp phản hồi tức thời và cá nhân hóa quá trình học tập theo đặc điểm của từng người học.

2.1.2. Năng lực tư duy pháp lý và vai trò trong giảng dạy pháp luật

Năng lực tư duy pháp lý là khả năng nhận diện vấn đề pháp lý, phân tích tình tiết vụ việc, giải thích quy phạm, lựa chọn căn cứ pháp luật và xây dựng lập luận để giải quyết các tình huống cụ thể. Đây là năng lực cốt lõi của người học pháp luật, phản ánh sự kết hợp giữa tư duy logic, tư duy phân biện và phương pháp suy luận đặc thù của khoa học pháp lý. Trong giáo dục đại học, phát triển tư duy pháp lý giúp sinh viên không chỉ hiểu nội dung điều luật mà còn biết vận dụng pháp luật một cách chính xác, chặt chẽ và thuyết phục trong thực tiễn nghề nghiệp.

2.1.3. Cơ sở sự phạm của việc ứng dụng AI nhằm phát triển tư duy pháp lý

Về phương diện lý luận dạy học, việc ứng dụng AI phù hợp với các tiếp cận như kiến tạo, học tập dựa trên vấn đề và dạy học thích ứng. AI có thể hỗ trợ giảng viên xây dựng các tình huống pháp lý đa dạng, thiết kế câu hỏi theo nhiều cấp độ nhận thức và cung cấp phản hồi theo thời gian thực. Đồng thời, công nghệ này cho phép cá nhân hóa lộ trình học tập, giúp sinh viên luyện tập thường xuyên kỹ năng phân tích, lập luận và áp dụng pháp luật. Vì vậy, AI không chỉ là công cụ hỗ trợ kỹ thuật mà còn là phương tiện sự phạm quan trọng góp phần phát triển năng lực tư duy pháp lý một cách có hệ thống và hiệu quả.

2.2. Thực trạng ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giảng dạy pháp luật cho sinh viên

2.2.1. Những kết quả bước đầu

Trong những năm gần đây, AI đã từng bước được đưa vào hoạt động giảng dạy tại nhiều cơ sở giáo dục đại học ở Việt Nam, trong đó có các học phần pháp luật đại cương, pháp luật chuyên ngành

và kỹ năng nghề nghiệp. Giảng viên đã bắt đầu sử dụng các công cụ AI để xây dựng đề cương bài giảng, thiết kế tình huống pháp lý, tạo câu hỏi trắc nghiệm, tóm tắt văn bản quy phạm pháp luật và hỗ trợ xây dựng học liệu số. Một số sinh viên chủ động khai thác AI để tra cứu khái niệm, so sánh quy định pháp luật, luyện tập xử lý tình huống và chuẩn bị nội dung thảo luận trên lớp.

Việc ứng dụng AI bước đầu tạo ra những tác động tích cực đối với quá trình dạy và học pháp luật. Công nghệ này giúp rút ngắn thời gian chuẩn bị bài giảng, tăng số lượng và mức độ đa dạng của tình huống pháp lý, đồng thời tạo điều kiện để người học tiếp cận nguồn tri thức phong phú và nhận phản hồi nhanh chóng. Đặc biệt, AI hỗ trợ tổ chức các hoạt động học tập theo hướng tương tác, phân tích và phản biện, qua đó góp phần nâng cao khả năng nhận diện vấn đề, lập luận và vận dụng pháp luật của sinh viên.

2.2.2. Hạn chế và nguyên nhân

Bên cạnh những kết quả bước đầu, việc ứng dụng AI trong giảng dạy pháp luật vẫn còn nhiều hạn chế. Trước hết, mức độ triển khai còn phân tán và chủ yếu mang tính tự phát, chưa được tích hợp thành quy trình sự phạm thống nhất. Phần lớn giảng viên sử dụng AI như công cụ hỗ trợ kỹ thuật, trong khi việc khai thác AI để phát triển tư duy pháp lý chưa được thực hiện một cách bài bản. Về phía sinh viên, không ít trường hợp sử dụng AI theo hướng sao chép kết quả có sẵn, dẫn đến giảm động lực tự nghiên cứu và suy luận độc lập.

Ngoài ra, AI có thể tạo ra thông tin pháp lý thiếu chính xác, viện dẫn văn bản không tồn tại hoặc chưa cập nhật quy định mới, làm phát sinh rủi ro về độ tin cậy của nội dung học tập. Những hạn chế này xuất phát từ nhiều nguyên nhân như năng lực số và kỹ năng khai thác AI của giảng viên, sinh viên còn chưa đồng đều; thiếu hướng dẫn chuyên môn và quy tắc đạo đức học thuật; cơ sở dữ liệu pháp luật chuyên biệt chưa được tích hợp đầy đủ; và nhiều cơ sở giáo dục chưa xây dựng cơ chế kiểm chứng, giám sát và quản trị việc sử dụng AI trong dạy học.

2.3. Giải pháp nâng cao hiệu quả ứng dụng trí tuệ nhân tạo trong giảng dạy pháp luật cho sinh viên đáp ứng yêu cầu phát triển năng lực tư duy pháp lý

2.3.1. Hoàn thiện nhận thức và xây dựng định hướng sự phạm trong ứng dụng trí tuệ nhân tạo

Trí tuệ nhân tạo cần được xác định là công cụ hỗ trợ đổi mới phương pháp giảng dạy, không

thay thế vai trò chủ đạo của giảng viên và quá trình tư duy độc lập của sinh viên. Các cơ sở giáo dục đại học cần xây dựng định hướng sử dụng AI theo mục tiêu phát triển năng lực tư duy pháp lý, trong đó mọi hoạt động ứng dụng công nghệ phải hướng tới tăng cường khả năng phân tích, lập luận, phản biện và vận dụng pháp luật. Đồng thời, cần ban hành hướng dẫn sử dụng AI trong giảng dạy và học tập, quy định rõ trách nhiệm kiểm chứng thông tin, trích dẫn nguồn và bảo đảm tính trung thực học thuật.

2.3.2. *Đổi mới nội dung và phương pháp giảng dạy pháp luật trên nền tảng trí tuệ nhân tạo*

Giảng viên cần tích hợp AI vào các phương pháp dạy học tích cực như học tập dựa trên vấn đề, nghiên cứu tình huống, mô phỏng tranh luận và thảo luận phản biện. AI có thể hỗ trợ xây dựng các vụ việc giả định, thiết kế câu hỏi theo nhiều cấp độ nhận thức và cung cấp phản hồi tức thời đối với lập luận của sinh viên. Việc tổ chức dạy học theo hướng này giúp người học thường xuyên thực hành nhận diện vấn đề pháp lý, lựa chọn căn cứ pháp luật và xây dựng lập luận chặt chẽ, qua đó phát triển tư duy pháp lý một cách thực chất.

2.3.3. *Nâng cao năng lực số và năng lực khai thác trí tuệ nhân tạo của giảng viên và sinh viên*

Hiệu quả ứng dụng AI phụ thuộc trực tiếp vào năng lực của người sử dụng. Vì vậy, các trường đại học cần tổ chức bồi dưỡng cho giảng viên về kỹ thuật xây dựng câu lệnh, kiểm chứng kết quả và thiết kế hoạt động học tập có sự hỗ trợ của AI. Đồng thời, sinh viên cần được hướng dẫn sử dụng AI như công cụ hỗ trợ nghiên cứu, thay vì phụ thuộc hoàn toàn vào câu trả lời tự động. Việc nâng cao năng lực số và kỹ năng khai thác AI sẽ giúp cả giảng viên và sinh viên sử dụng công nghệ một cách chủ động, có chọn lọc và hiệu quả.

2.3.4. *Xây dựng cơ chế kiểm chứng, đạo đức học thuật và bảo đảm an toàn dữ liệu*

Để bảo đảm tính tin cậy và bền vững của việc ứng dụng AI, các cơ sở giáo dục cần thiết lập cơ chế kiểm chứng nội dung pháp lý do AI tạo ra thông qua đối chiếu với cơ sở dữ liệu văn bản quy phạm pháp luật chính thống. Song song với

đó, cần hoàn thiện quy định về đạo đức học thuật nhằm ngăn ngừa hành vi sao chép, lệ thuộc hoặc sử dụng AI không minh bạch. Việc bảo vệ dữ liệu cá nhân, thông tin học tập và tài liệu nội bộ cũng phải được chú trọng nhằm bảo đảm an toàn thông tin và tuân thủ các quy định pháp luật hiện hành.

III. KẾT LUẬN

Trong bối cảnh chuyển đổi số và sự phát triển mạnh mẽ của AI, việc đổi mới phương pháp giảng dạy pháp luật trong giáo dục đại học trở thành yêu cầu khách quan nhằm nâng cao chất lượng đào tạo và đáp ứng yêu cầu phát triển nguồn nhân lực có năng lực tư duy và hành động theo pháp luật. AI không chỉ hỗ trợ tự động hóa các công việc kỹ thuật như xây dựng học liệu, thiết kế câu hỏi và cung cấp phản hồi tức thời, mà còn tạo điều kiện tổ chức các môi trường học tập thích ứng, trong đó sinh viên được thường xuyên thực hành phân tích tình huống, lập luận và vận dụng pháp luật vào thực tiễn.

Kết quả nghiên cứu cho thấy việc ứng dụng AI trong giảng dạy pháp luật cho sinh viên có tiềm năng lớn trong việc phát triển năng lực tư duy pháp lý, đặc biệt là khả năng nhận diện vấn đề pháp lý, giải thích quy phạm, xây dựng lập luận và đưa ra phương án giải quyết có căn cứ. Tuy nhiên, quá trình triển khai hiện nay vẫn còn những hạn chế như mức độ ứng dụng chưa đồng bộ, kỹ năng khai thác AI của giảng viên và sinh viên chưa đồng đều, nguy cơ sai lệch thông tin pháp lý và những thách thức liên quan đến đạo đức học thuật, bảo mật dữ liệu.

Trên cơ sở đó, bài viết đã đề xuất bốn nhóm giải pháp trọng tâm gồm: hoàn thiện nhận thức và định hướng sự phạm; đổi mới nội dung, phương pháp giảng dạy trên nền tảng AI; nâng cao năng lực số của giảng viên và sinh viên; đồng thời xây dựng cơ chế kiểm chứng, quản trị và bảo đảm an toàn dữ liệu. Việc triển khai đồng bộ các giải pháp này sẽ góp phần khai thác hiệu quả tiềm năng của AI, nâng cao chất lượng giảng dạy pháp luật và phát triển ở sinh viên năng lực tư duy pháp lý đáp ứng yêu cầu của giáo dục đại học trong thời đại số.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- UNESCO (2023), *Guidance for Generative AI in Education and Research*, UNESCO Publishing, Paris.
- OECD (2021), *OECD Digital Education Outlook 2021: Pushing the Frontiers with Artificial Intelligence, Blockchain and Robots*, OECD Publishing, Paris.
- Bloom, Benjamin S. (1956), *Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Goals*, David McKay Company, New York.
- Vygotsky, Lev S. (1978), *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*, Harvard University Press, Cambridge, MA.